

اعلامیه مطبوعاتی
15/08/2025

چهار سال حاکمیت طالبان: زنان افغانستان هم چنان برای عدالت و حقوق خود مبارزه می کنند

از ۱۵ اگست ۲۰۲۱ و بازگشت طالبان به قدرت که اکنون چهار سال از آن میگذرد مردم افغانستان با بحرانی بی سابقه در عرصه حقوق بشر مواجهه اند. در این مدت، طالبان به طور نظام مند و در مقیاسی گسترده، مرتکب نقض های فاحش، جدی و مستمر حقوق بنیادین شهروندان شده اند؛ حقوقی که در اسناد الزام آور بین المللی، از جمله میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، به صراحت تضمین شده اند.

زنان و دختران افغانستان به شکل ویژه هدف سیاست های تبعیض آمیز و محدود کننده قرار گرفته و از ابتدایی ترین حقوق و آزادی های خود شامل حق تحصیل، حق کار، حق آزادی رفت و آمد و حق مشارکت فعال در حیات عمومی و سیاسی محروم شده اند. این اقدامات نه تنها نقض آشکار اصل برابری و منع تبعیض است، بلکه آثار عمیق، پایدار و جبران ناپذیری بر آینده اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور بر جای گذاشته است.

علاوه بر زنان، اقلیت های قومی، مذهبی و جنسیتی نیز تحت محدودیت ها و تبعیض های سیستماتیک قرار گرفته اند و مشارکت آنان در عرصه های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به طور هدفمند کاهش یافته است. این سیاست ها مصداق روشن نقض تعهدات بین المللی افغانستان و بی اعتنائی آشکار به اصول و هنجارهای جهانی حقوق بشر محسوب می شود.

اقدامات طالبان، از جمله لغو قانون اساسی و تعلیق یا لغو بخش قابل توجهی از قوانین ملی، عملاً بنیان های حقوقی و نهادی تضمین کننده و پشتیبان حقوق بشر مردم افغانستان را از میان برده است. این رویکرد نه تنها دسترسی شهروندان به عدالت را به طور جدی و سیستماتیک مختل کرده، بلکه بستر مناسبی برای نقض گسترده، نظام مند و ساختاری حقوق بشر فراهم آورده است. پیامد مستقیم و غیر قابل انکار این وضعیت، تداوم موجی از حملات خشونت بار، سازمان یافته و انتقام جویانه علیه کارمندان دولت پیشین، خانواده های آنان، مدافعان حقوق بشر به ویژه فعالان حقوق زنان و خبرنگاران بوده که از نظر دامنه، شدت و آثار اجتماعی، نگران کننده و هشدار دهنده است.

شواهد و مستندات معتبر همچنین نشان می دهد که قتل های هدفمند و فراقضایی علیه نیروهای امنیتی پیشین به طور گسترده رخ داده و در کنار آن، بازداشت های خودسرانه و غیرقانونی، ناپدیدسازی های اجباری، شکنجه و سایر اشکال مجازات بی رحمانه، غیر انسانی و تحقیر آمیز در نقاط مختلف کشور تکرار و گسترش یافته است. این وضعیت، به شکل چشمگیری فضای سرکوب، ارباب و ترس فراگیر را در میان مردم تشدید کرده و دامنه ناامنی و بی اعتمادی عمومی را به سطح بی سابقه رسانده است.

در این شرایط، رواداری به صورت مستمر و نظام مند، با بهره گیری از روش های استاندارد نظارت، به تحقیق و مستندسازی موارد نقض حقوق بشر به ویژه در حوزه حقوق مدنی و سیاسی پرداخته است. رواداری، علی رغم موانع جدی و محدودیت

پرسشنامه‌ها و مراجعه مستقیم به قربانیان، بازماندگان، شاهدان عینی و منابع محلی معتبر، موفق به گردآوری و ثبت داده‌های قابل اتکا شده‌اند.

با وجود این شرایط وخیم، تلاش‌های مستمر نهادهای مدنی و فعالان حقوق بشر و تعدادی رسانه‌ها، روزه‌های اندکی از امید را برای پاسخگو ساختن عاملان نقض حقوق بشر ایجاد کرده است. از جمله می‌توان به اعلام شکایت احتمالی چهار کشور آلمان، کانادا، استرالیا و هلند علیه افغانستان بر اساس مفاد کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) در محکمه بین‌المللی عدالت و صدور حکم بازداشت دو مقام ارشد طالبان از سوی محکمه جزایی بین‌المللی (ICC) اشاره کرد؛ اقداماتی که گرچه محدود، اما از منظر حقوقی و نمادین، گامی مهم در مسیر عدالت‌خواهی و مقابله با فرهنگ معافیت محسوب می‌شود. لازم به تأکید است که تحقق این اقدامات و شکل‌گیری روزه‌های امید، مرهون فداکاری‌ها، پایداری و تلاش‌های مداوم مردم به ویژه زنان افغانستان است؛ مردمی که با وجود فشارها، تهدیدها و محدودیت‌های شدید، همچنان برای احقاق حقوق بنیادین و کرامت انسانی خود ایستادگی کرده‌اند.

در همین راستا، رواداری با همکاری شماری از سازمان‌های مدنی و حقوق بشری، روندی را آغاز کرده است که بر اساس آن، طالبان به صورت نمادین و به دلیل ارتکاب نقض فاحش و نظام‌مند حقوق بشر زنان، در محکمه دایمی مردمی (Perma-nent People's Tribunal) مورد محاکمه قرار گیرند. این ابتکار، نخستین استفاده سازمان‌های مدنی و حقوق بشری افغانستان از چنین سازوکار پاسخگویی در سطح بین‌المللی است و نشان‌دهنده ارتقای آگاهی و توانمندی آن‌ها در بهره‌گیری مؤثر از ابزارهای عدالت‌خواهی است.

امید می‌رود که جامعه جهانی و سازمان ملل متحد، فشارهای لازم را بر طالبان برای توقف نقض حقوق بشر اعمال کرده و حمایت خود از روندهای دادخواهی و بهبود وضعیت حقوق بشر در افغانستان را نه تنها حفظ، بلکه به طور چشمگیر تقویت کنند. همچنین انتظار می‌رود سازمان‌های مدنی افغانستان، با هماهنگی و انسجام بیشتر، گام‌های مؤثر و پایداری در جهت شکل‌گیری مبارزه گسترده مردمی و مدنی برای احیای حقوق بشری مردم به ویژه زنان افغانستان بردارند.